

Hiiliviisaan biotalouden innovaatioekosysteemi/ EAKR

MYRS 17.08.2021 § 133

18/00.02.05/2021

Asian esittely

Vastuuviranomainen: Pohjois-Pohjanmaan liitto

Tavoiteohjelma: Kestävää kasvua ja työtä 2014 - 2020 Suomen rakennerahasto-ohjelma.

Toimintalinja ja hallinnonala: TL 8/ TEM

Erityistavoite: 12.2

Hakemusnumero: 309957

Hakija: Koillis-Suomen kehittämissyhtiö Naturpolis Oy

Osahakija:

Toteutusaika: 1.6.2021 – 30.6.2023

Toteuttamisalue: Kuusamo ja Taivalkoski

Hankkeen kehittämiskohteena on Kuusamoon suunniteltu biotalouden tutkimus-, kehitys-, innovaatio- ja koulutusympäristö ”Hiiliviisaan biotalouden innovaatioekosysteemi”. Hanke sisältyy laajaan Koillismaan alueen hiiliviisaan biotalouden hankesalkkuun, jossa yhdistyvät elinkeinoelämän, asumisen, koulutuksen sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan rajapinnat. Hankesalkku sisältää hiiliviisaan rakentamisen, biomassojen käytön ja sivuvirtojen hyödyntämisen teemoihin liittyen erikokoisia ja eri lähteistä rahoitettuja hankeaihoita. Hiiliviisaan biotalouden innovaatioekosysteemi tulee palvelemaan sekä alueen yrityksiä että eri alueiden tutkimus- ja koulutusorganisaatioita ja toimimaan innovaatioalustana mm. uusille biopohjaisille tuotteille ja rakentamisen, digitalisaation ja kiertotalouden ratkaisuille.

Edellä mainitun yleistavoitteen saavuttamiseksi hankkeelle on asetettu seuraavat osatavoitteet:

Osatavoite 1; sitouttaa biotalousalan ja siihen liittyvien toimialojen yritykset, TKI-organisaatiot, koulutusorganisaatiot ja muut sidosryhmät

hiiliviisaan biotalouden innovaatioekosysteemin kehittämiseen Koillismaalla.

Osatavoite 2; luoda yhteistyössä sitoutuneiden tahojen kanssa hiiliviisaan biotalouden innovaatioekosysteemin toimintamalli ja pelisäännöt, jotka mahdollistavat sidosryhmien luottamuksellisen yhteistyön.

Osatavoite 3; käynnistää hiiliviisaan biotalouden ekosysteemiin sitoutuneiden toimijoiden aktivointi kehittämistoimiin (investoinnit, tutkimus- ja koulutushankkeet) sekä toteuttaa alueen potentiaalisista teemoista pilottiselvityksiä. Tähän mennessä tunnistettuja teemat ovat a) männynkuoren kuumavesiuutto ja uutteiden jalostus korkean lisäarvon tuotteiksi, b) metsätähteiden ja sahatteiden sivuvirtojen pyrolyysin kautta saatavien jakeiden jalostus korkean lisäarvon tuotteiksi ja c) paikallista hiilikompensaatiomallia tukeva sivuvirtojen lannoituskäyttö.

Toteutus on jaettu neljään työpakettiin:

Työpaketti 1 Innovaatioekosysteemin toimijoiden tunnistaminen ja tarpeet

Tehtävä 1.1 Yritysten TKI- ja koulutustarpeiden tunnistaminen;

- Koillismaan alueen biotalousalan yritysten tiedot kootaan ja yritykset haastatellaan koskien niiden TKI- ja koulutustarpeita bioalan innovaatioekosysteemin näkökulmasta.

Tehtävä 1.2 Nykyisten fasiliteettien listaus;

-Tunnistetaan Koillismaan alueella olevat yritysten ja yritysten kautta käytettävissä olevat TKI- ja koulutusfasiliteetit. Fasiliteetilla tarkoitetaan tässä laajemmin erilaisia valmiuksia kuten alustoja, tiloja, laitteita, laitekokonaisuuksia tai virtuaalisia oppimisympäristöjä, jotka liittyvät biotalouteen alueella.

Tehtävä 1.3 Puuttuvien fasiliteettien tunnistus;

-Tehtävien 1.1-1.2 tulosten perusteella tunnistetaan ne fasiliteetit, joita ei ole käytettävissä, mutta jotka olisivat tarpeellisia Koillismaan biotalouden yrityksille tai muille elinkeinoelämän kehittymistä ohjaaville toimijoille.

-Tehtävä 1.4 Investointisuunnitelma;

- Laaditaan alustava investointisuunnitelma niistä fasiliteeteista, jotka ovat tarpeen hankkia biotalouden TKI-tarpeiden täyttämistä varten. Mahdollisten uusien innovaatioekosysteemin fyysisten osien sijainniksi on suunniteltu Kuusamon uutta bioteollisuusaluetta.

Työpaketti 2 TKI-toiminnan käynnistäminen

Tehtävä 2.1 TKI-organisaatioiden verkoston kokoaminen;

-Tunnistettujen Koillismaan biotalouden kehittämisestä kiinnostuneet TKI- ja koulutusorganisaatiot ja perustetaan yhteinen työryhmän yritysten kanssa bioalan kehittämisen vauhdittamiseksi.

Tehtävä 2.2 Innovaatio-organisaatioiden tarpeet ja roolit:

-Työryhmän avulla tunnistetaan TKI- ja koulutusorganisaatioiden tarpeet ja roolit liittyen innovaatioekosysteemiin. Tässä vaiheessa on tärkeää, että organisaatiot sitoutuvat hankkeeseen ja näkevät itselleen luontevan roolin innovaatioekosysteemin suunnittelussa ja toteutuksessa.

Tehtävä 2.3 TKI-toiminnan aktivointi;

-Aktivoidaan ja etsitään Koillismaan alueen biotalousyritysten ja alueellisten toimijoiden yhteisiä julkis- tai yritysrahoitteisia hankeaihoita. Hankkeen rooli on aktivoida uusien hankkeiden kehittymistä ja välittää tietoa yrityksille erilaisista rahoitusmahdollisuuksista. Hankkeiden valmistelu tai rahoitus ei kuulu tämän hankkeen budjettiin, vaan rahoitus haetaan erikseen.

Tehtävä 2.4 Ekosysteemin käynnistystä tukevat pilottiselvitykset;

-Toteutetaan nopeita pilottiselvityksiä liittyen alueen potentiaaliin tunnistettuihin biotalouden teemoihin. Selvityksissä ei ole tarkoitus mennä minkään teeman osalta yksityiskohtiin tai yrityskohtaiseen kehittämiseen, vaan saada indikaatio teeman taloudellisesta potentiaalista ja toteutettavuudesta.

Työpaketti 3 Koulutukseen liittyvän toiminnan käynnistäminen

Tehtävä 3.1 TKI- ja koulutusorganisaatioiden verkoston kokoaminen;

-Kootaan verkosto koulutustoimijoista (mm. Oulun yliopisto, KAMK, KAO), jotka liittyvät olennaisesti innovaatioekosysteemin toimintaan

Tehtävä 3.2 TKI- ja koulutusorganisaatioiden roolit;

-Sovitaan organisaatioiden roolit liittyen innovaatioekosysteemin toimintaan ja selvitetään organisaatioiden kehittämistarpeet biotalouden TKI-toiminnan ja koulutuksen tehostamiseksi alueella.

Tehtävä 3.3 TKI- ja koulutustoiminnan aktivointi;

-Hankkeen tehtävänä on myös aktivoida uusien biotalousalan TKI- ja koulutushankkeiden syntymistä sekä välittää tietoa yritysten tarpeista. TKI- ja hankkeiden valmistelu tai rahoitus ei kuulu tämän hankkeen budjettiin, vaan rahoitus haetaan erikseen.

Työpaketti 4 Innovaatioekosysteemin toimintamalli

Tehtävä 4.1 Toimintasuunnitelma;

-Innovaatioekosysteemin pysyvän toiminnan kannalta tärkeitä osia ovat toimijat sitouttaminen, yhteinen tahtotila ja suunnitelma sen saavuttamiseksi sekä yhteiset pelisäännöt. Hyvä orkesterointi on olennaista, jotta toiminta saadaan nopeasti käyntiin. Orkestraattorin tehtävä on ohjata toimijoita löytämään yhdessä ekosysteemille tehokas toimintamalli, säännöt ja yhteiset tavoitteet.

-Innovaatioekosysteemin varsinainen toimintasuunnitelma laaditaan niin, että siinä kuvataan I) toimijatahot ja niiden roolit ja vastuut, II) fyysiset tilat ja niihin sijoittuvat toiminnot, III) rahoitus tulevalle toimintakaudelle, IV) pelisäännöt ja V) kehittämissuunnitelma seuraavalle 2-10 vuodelle.

Tehtävä 4.2 Kuusamon bioteollisuusalueen kehittäminen;

-Hankkeessa analysoidaan Kuusamon bioteollisuusalueen kehityssuunta ja -kehittämistarpeet perustuen I) tämän hankkeen aikana saatuun tietoon yritysten ja muiden toimijoiden tarpeista, tavoitteista ja tahtotilasta, II) maakunnallisten ja alueellisten biotalouden strategioiden luomiin suuntaviivoihin ja III) muuhun ajankohtaiseen tietoon mm. koskien suunniteltuja teollisuuden investointeja seuraavien 2-10 vuoden aikana.

-Kuusamon bioteollisuusalueesta toteutetaan feasibility study, jossa tarkastellaan alueen teknistaloudellista potentiaalia huomioiden myös ympäristö- ja yhteiskunnalliset näkökulmat.

-Lisäksi hankkeessa laaditaan invest in -materiaalia, jota käytetään uusien yritysten ja investointien houkuttelemiseksi bioteollisuusalueelle.

Kokonaiskustannusarvio (€):

Henkilöstökustannukset: 243 600

Ostopalvelut: 284 000

Matkakustannukset:

Kone- ja laitehankinnat:	
Muut kustannukset:	
Välilliset kustannukset:	58 466
Kustannukset yhteensä:	586 066

Kokonaisrahoitussuunnitelma (€):

Haettu EAKR- ja valtion rahoitus:	468 853
Kuntien rahoitus:	117 213
Muu julkinen rahoitus:	
Yksityinen rahoitus:	
Rahoitus yhteensä:	586 066

Hankearviointi, pisteet: 38/ 70

Maakuntaohjelman kehittämisteema: KT 1B

Valmistelija: Aki Lappalainen, 040-502 1851

Eesitys

Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö puoltaa hanketta rahoitettavaksi Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 Suomen rakennerahasto-ohjelmasta. Maakunnan yhteistyöryhmälle esitetään, että se antaa hankkeesta myönteisen lausunnon.

Hanke edistää vihreään kasvuun, luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja kestäväan teknologiaan ja kiertotalouteen liittyvää elinkeino- ja osaamislähtöistä TKI-toimintaa

Pohjois-Pohjanmaan korona-toimenpidesuunnitelman mukaisesti hanke etsii uusia toimintamahdollisuuksia teollisuudelle ja edistää elinkeinoelämäverkottunutta ekosysteemikehitystä ja TKI-toimintaa.

Hanke liittyy Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartan toteuttamiseen. Hanke edistää puuntuotannon ja -jalostuksen arvoketjun uudistamista ja puun kokonaisvaltaista hiilineutraalimpaa hyödyntämistä.

Päätös

Päätösesitys hyväksyttiin.